

1.4 ÚČTOVÁNÍ O PENĚŽNÍCH PROSTŘEDCÍCH KRÁTKODOBÉM FINANČNÍM MAJETKU

Obsah

1.4 ÚČTOVÁNÍ O PENĚŽNÍCH PROSTŘEDCÍCH KRÁTKODOBÉM FINANČNÍM MAJETKU	1
1.4.1 PENĚŽNÍ PROSTŘEDKY A KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK – SYNTETICKÉ ÚČTY (VZOR)	1
1.4.2 PENĚŽNÍ PROSTŘEDKY V POKLADNĚ	2
1.4.3 PENĚŽNÍ PROSTŘEDKY NA ÚČTECH	6
1.4.4 KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK	8
1.4.5 OSTATNÍ ÚČTY SOUVISEJÍCÍ S KRÁTKODOBÝMI FINANČNÍMI AKTIVY 13	
SHRNUTÍ	14
LITERATURA	14

Majetek obsažený ve 2. účtové třídě se vyznačuje vysokou likvidností. Zároveň se předpokládá, že doba držby či sjednaná splatnost je do 1 roku. Jedná se o účty, které se používají pro zaznamenání účetních transakcí, které jsou spojené s hotovostními či bezhotovostními penězi a krátkodobými cennými papíry.

1.4.1 PENĚŽNÍ PROSTŘEDKY A KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK – SYNTETICKÉ ÚČTY (VZOR)

21 – Peněžní prostředky v pokladně

211 – Pokladna

213 – Ceniny

22 – Peněžní prostředky na účtech

221 – Peněžní prostředky na účtech

25 – Krátkodobý finanční majetek

251 – Majetkové cenné papíry k obchodování

252 – Vlastní podíly

253 – Dluhové cenné papíry k obchodování

254 – Podíly - ovládaná nebo ovládající osoba

255 – Vlastní dluhopisy

256 – Dluhové cenné papíry se splatností do 1 roku držené do splatnosti

258 – Směnky k inkasu

257 – Ostatní realizovatelné cenné papíry

259 – Pořizovaný krátkodobý finanční majetek

26 – Převody mezi finančními účty

261 – Peníze na cestě

29 – Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku

291 – Opravná položka ke krátkodobému finančnímu majetku

1.4.2 PENĚŽNÍ PROSTŘEDKY V POKLADNĚ

211 – Pokladna

Jedná se o aktivní rozvahový účet. Používá se pro zaznamenání hospodářských operací spojených s peněžními prostředky v hotovosti. Na tomto účtu se účtuje na základě příjmového (zkratka např. PPD) a výdajového pokladního dokladu (zkratka např. VPD). Evidují se i šeky, nasáčkované výplaty, poukázky na odběr zboží či služeb. V praxi se často používá analytické členění tohoto účtu např. dle měny, umístění, odpovědných osob apod.

V případě evidence hotovosti v cizí měně se používá termín **valutová pokladna**. Při transakcích týkající se cizí měny mohou vzniknout kurzové rozdíly (kurzový zisk či ztráta). Evidence pokladní hotovosti se provádí v pokladní knize. Možný formát lze vidět na obrázku 1.

Účetní jednotka: _____

Období: _____

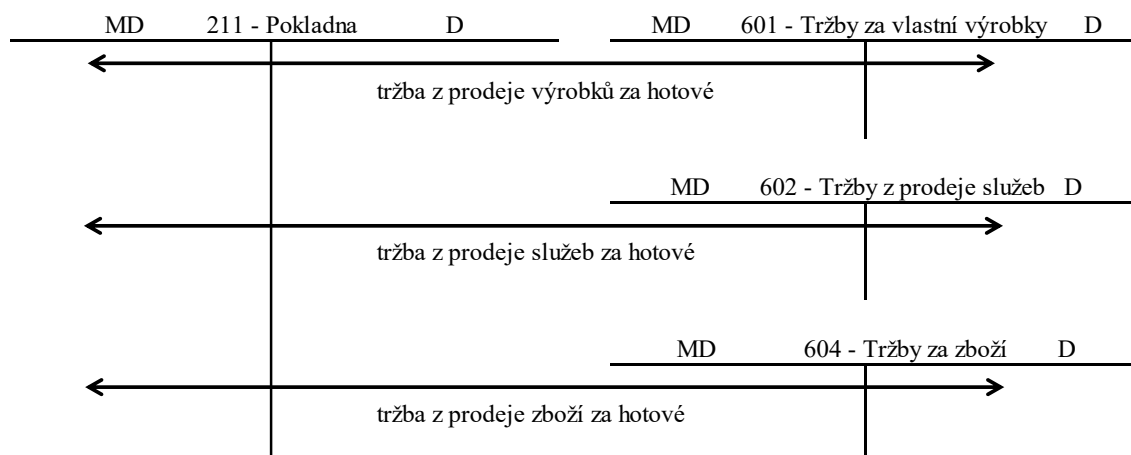
POKLADNÍ KNIHA

Řádek	Datum	Č.dokladu	Popis	Příjem	Výdej	Zůstatek
1						- Kč
2						- Kč
3						- Kč
4						- Kč
5						- Kč
6						- Kč
7						- Kč
8						- Kč
9						- Kč
10						- Kč
11						- Kč
12						- Kč
13						- Kč
14						- Kč
15						- Kč
16						- Kč
17						- Kč
18						- Kč
19						- Kč
20						- Kč
Kontrolní součet				0	0	

Obrázek 1 Pokladní kniha

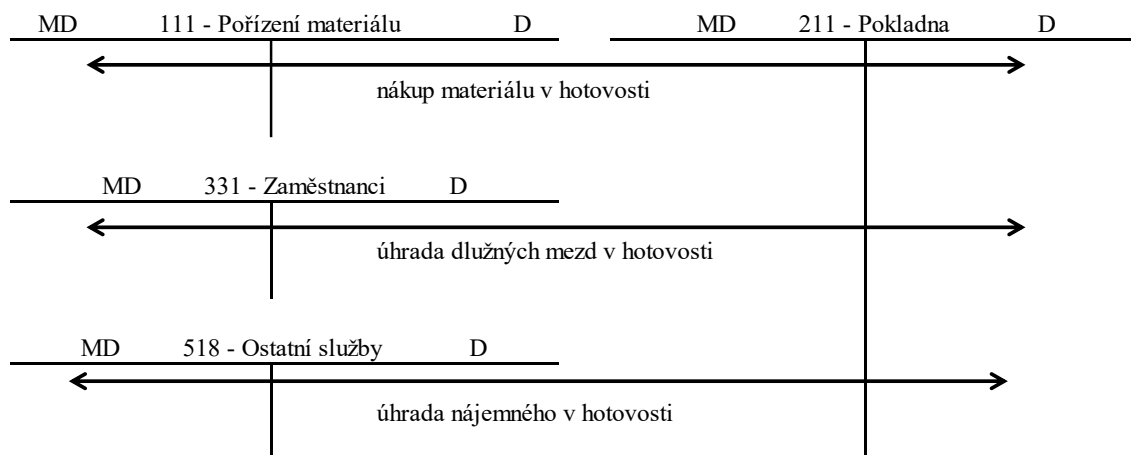
Zdroj: Vlastní zpracování.

Účtování hospodářských operací souvisejících s peněžními příjmy v pokladně je schematicky zobrazeno na obrázku 2 a operace související s peněžními výdaji jsou zobrazeny na obrázku 3.

Obrázek 2 Peněžní příjmy

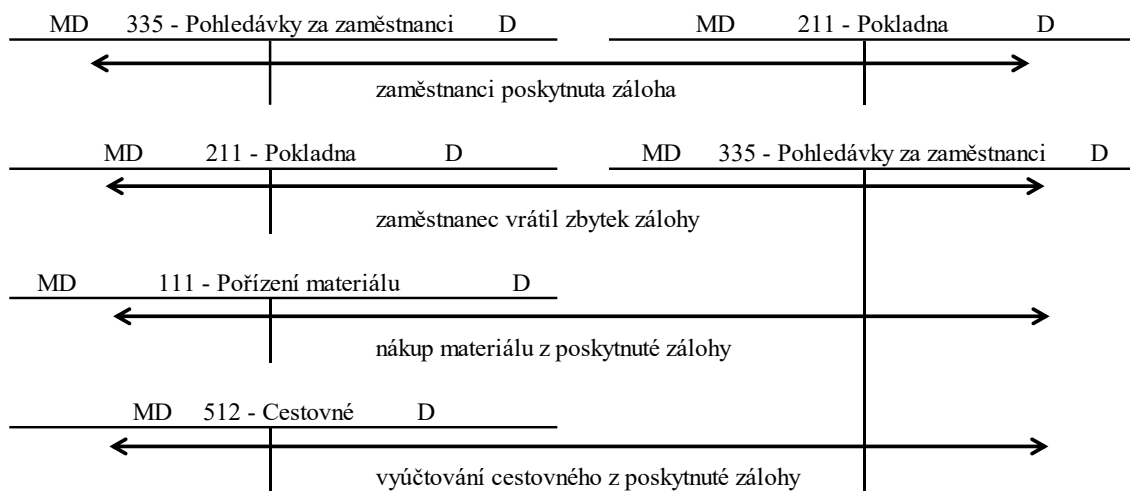
Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 3 Peněžní výdaje

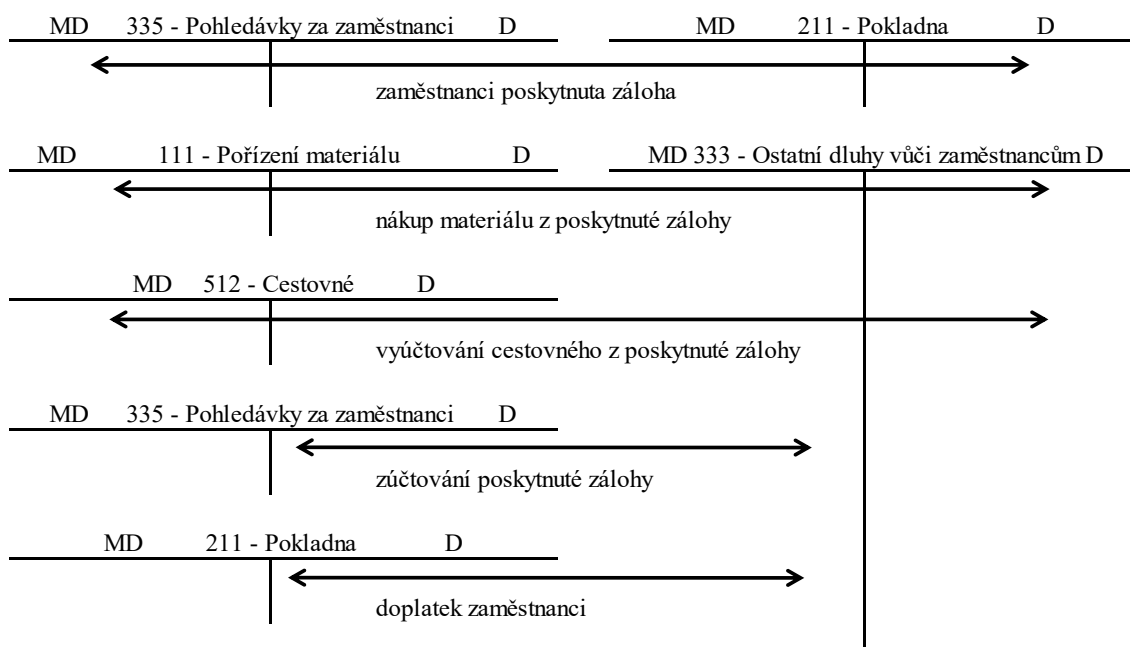
Zdroj: Vlastní zpracování.

Operace související se zachycením peněžních záloh poskytnutých zaměstnancům jsou zachyceny na obrázku 4 (v případě vyšší zálohy) a obrázku 5 (v případě nižší zálohy). Poskytnutím zálohy zaměstnanci vzniká podniku pohledávka vůči zaměstnanci, která zaniká tehdy, jakmile zaměstnanec doloží doklady sloužící k vyúčtování služební cesty, či drobného nákupu. V případě, že záloha je nižší, než jsou celkové výdaje za služební cestu či nákup materiálu, vzniká závazek vůči zaměstnanci, který je následně zúčtován oproti poskytnuté záloze. Zbývající částka je vyplacena zaměstnanci.

Obrázek 4 Zálohy zaměstnancům – nižší záloha

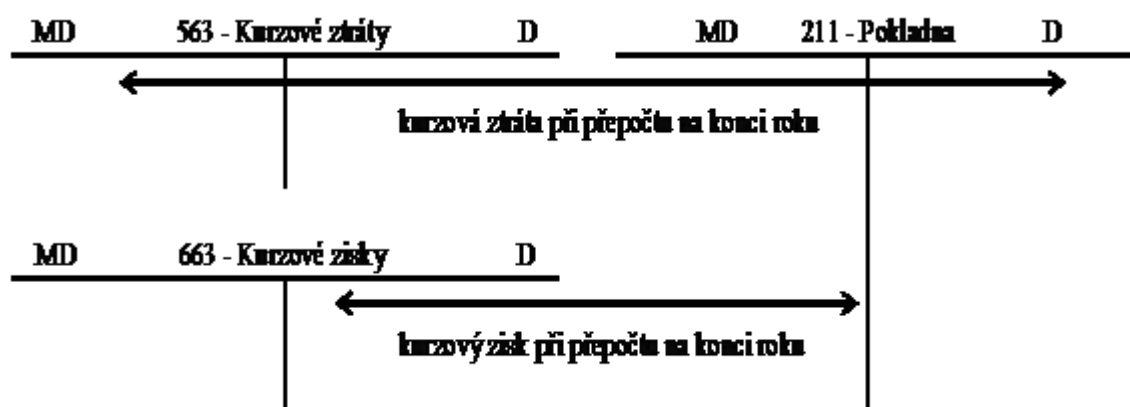
Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 5 Zálohy zaměstnancům – nižší záloha

Zdroj: Vlastní zpracování.

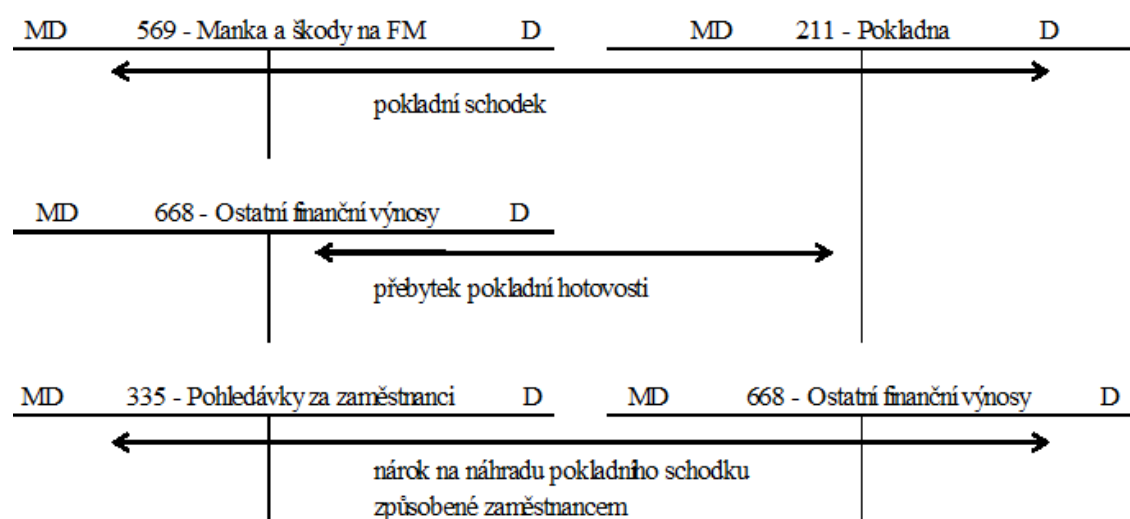
V případě, že podnik vede **valutovou pokladnu**, musí ke konci účetního období provést přepočtení valut na českou měnu. Za tímto účelem použije kurz dané měny vůči české koruně vyhlášený Českou národní bankou k rozvahovému dni. Účtování kurzových rozdílů je znázorněno na obrázku 6.

Obrázek 6 Kurzové rozdíly v pokladně

Zdroj: Vlastní zpracování.

Na konci účetního období je rovněž nutné provést inventarizaci v pokladně. V případě, že je skutečný stav peněžních prostředků nižší, než stav účetní vzniká **schodek** a v opačném případě **přebytek**. Související účetní operace jsou zachyceny na obrázku 7.

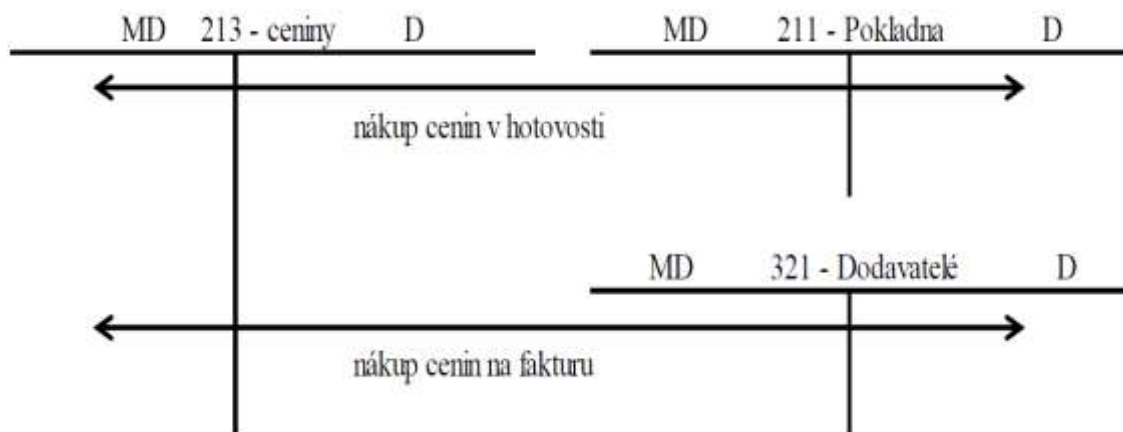

Obrázek 7 Inventarizační rozdíly v pokladně

Zdroj: Vlastní zpracování.

213 – Ceniny

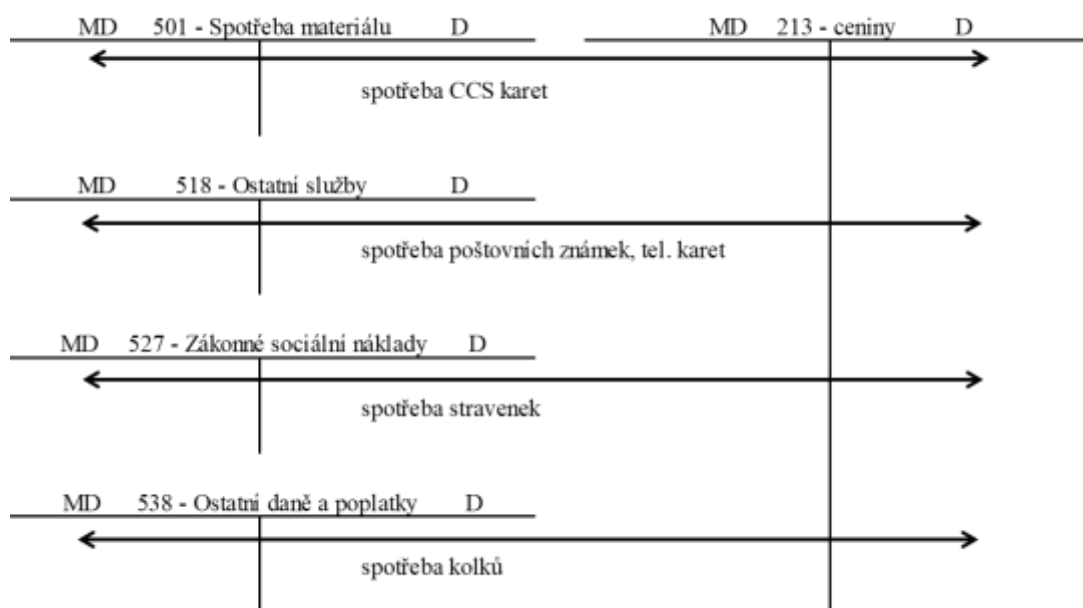
Jedná se o aktivní rozvahový účet. Používá se pro zaznamenání hospodářských operací spojených s ceninami v podobě kolků, poštovních známek, stravenek, telefonních kuponů, dálničních známek, kolků, kterými se označuje alkohol, CCS karet apod. V praxi se často používá analytické členění tohoto účtu zejména dle typu příslušných cenin. Nákup cenin je zachycen na obrázku 8

Obrázek 8 Nákup cenin

Zdroj: Vlastní zpracování.

V případě spotřeby cenin se účtuje na příslušné nákladové účty souvztažně s účtem ceniny. Účtování je zachyceno na obrázku 9.

Obrázek 9 Spotřeba cenin

Zdroj: Vlastní zpracování.

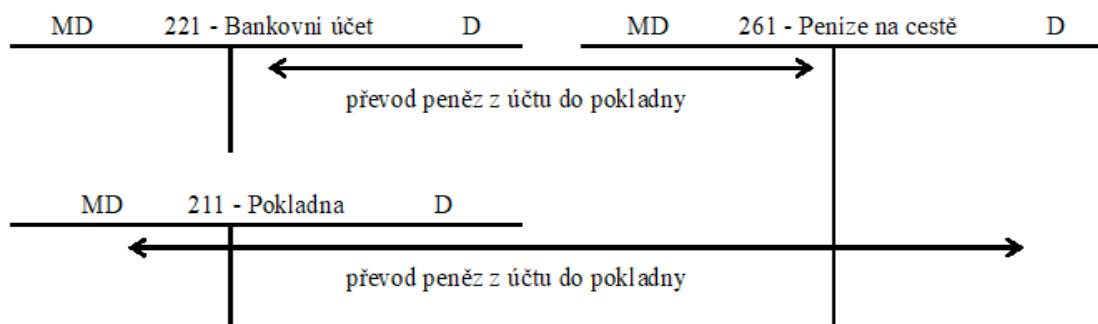
1.4.3 PENĚŽNÍ PROSTŘEDKY NA ÚČTECH

221 – Peněžní prostředky na účtech

Jedná se o aktivní rozvahový účet. Používá se pro zaznamenání hospodářských operací spojených s peněžními prostředky v bezhotovostním styku. Bezhotovostní platební styk je prováděn na základě **příkazu k úhradě/inkasu** (jednorázových/trvalých). Na tomto účtu se účtuje na základě dokladu, který se nazývá **výpis z bankovního účtu** (zkratka např. VBÚ). Účtuje se zde o stavu a pohybu vlastních peněžních prostředků u peněžních ústavů. Je možné konstatovat, že bankovní účet vlastní většina podnikatelských

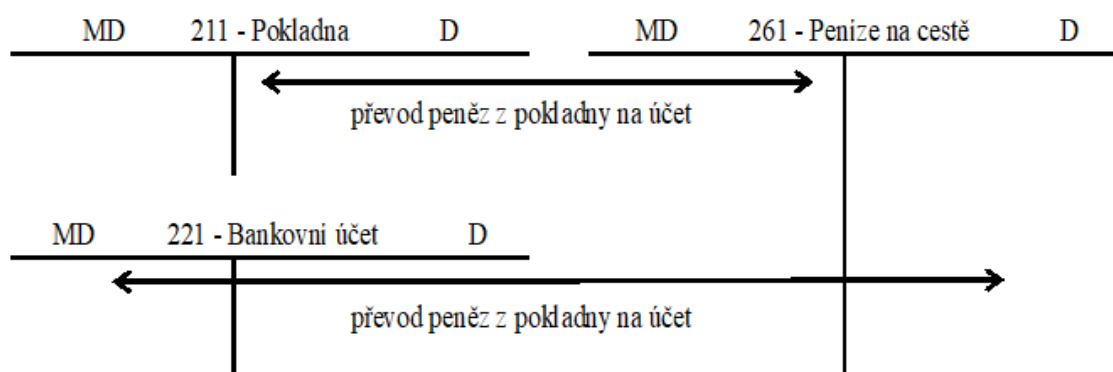
subjektů. Slouží pro příchozí i odchozí platby účetní jednotky. Vkladové termínované vklady se splatností nad jeden rok se považují za dlouhodobý finanční majetek.

V praxi se často používá analytické členění tohoto účtu např. dle peněžního ústavu, měny, ve které je účet veden apod. Pohyb peněz mezi bankovním účtem a pokladnou je zachycen na obrázcích 10 a 11. Pokladní doklad a výpis z účtu se zúčtovávají samostatnou operací s využitím převodového účtu 261 – Peníze na cestě.

Obrázek 10 Převod peněz z bankovního účtu do pokladny

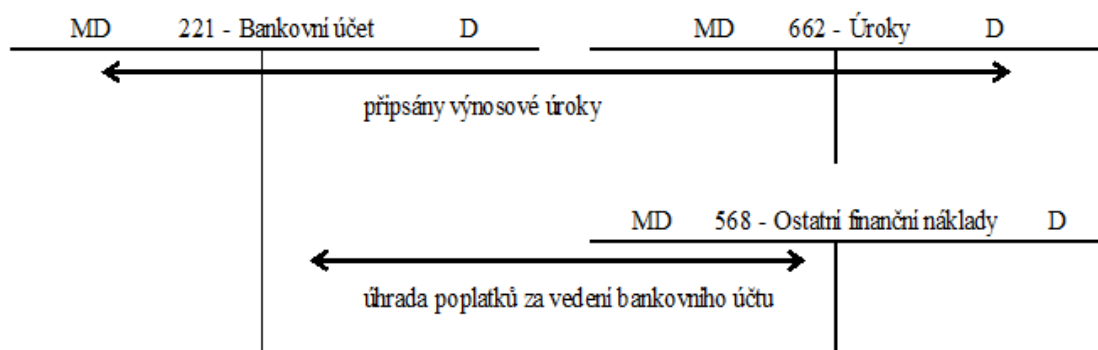
Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 11 Převod peněz z pokladny na bankovní účet

Zdroj: Vlastní zpracování.

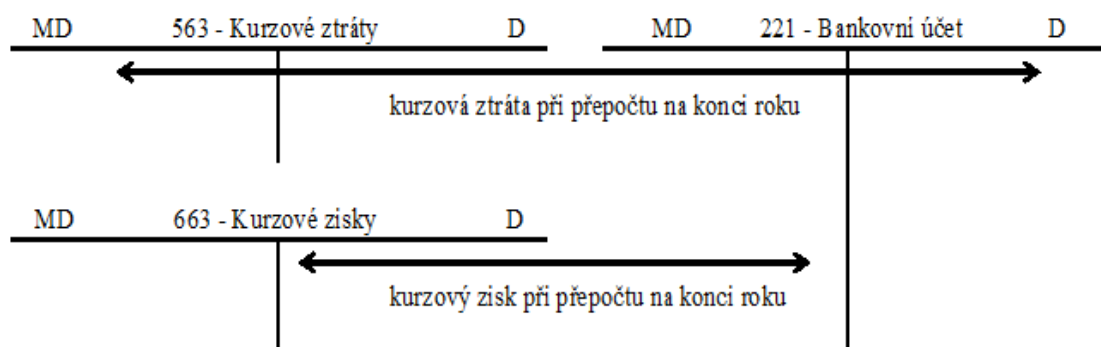
V souvislosti s operacemi na bankovním účtu je nutné rovněž zachytit výnosové úroky a náklady spojené s vedením bankovního účtu (viz obrázek 12).

Obrázek 12 Účtování nákladů a výnosů spojených s vedením bankovního účtu

Zdroj: Vlastní zpracování.

V případě transakcí týkajících se úhrady pohledávek či závazků v cizí měně vznikají kurzové rozdíly. Na konci účetního období je nutné provést přepočet zůstatku na **devizovém účtu** na českou měnu. Za tímto účelem použije kurz dané měny, který Česká národní banka vyhlásí k rozvahovému dni. Účtování kurzových rozdílů je znázorněno na obrázku 13.

Obrázek 13 Kurzové rozdíly na bankovním účtu

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.4.4 KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK

251 – Majetkové cenné papíry k obchodování

Jedná se o aktivní rozvahový účet. Daný účet se používá pro zaznamenání hospodářských operací spojených s majetkovými cennými papíry (akcie). Na tomto účtu se účtuje na základě dokladu, který se nazývá výpis z bankovního účtu (zkratka např. VBÚ) a interního dokladu (zkratka např. ID). Účtuje se zde o stavu a pohybu těchto cenných papírů v listinné či zaknihované podobě. Tyto cenné papíry jsou určeny k obchodování. Účetní jednotka je pořizuje za účelem jejich dalšího prodeje. Cílem je realizovat kladný výsledek hospodaření založený na rozdílu mezi prodejní a nákupní cenou.

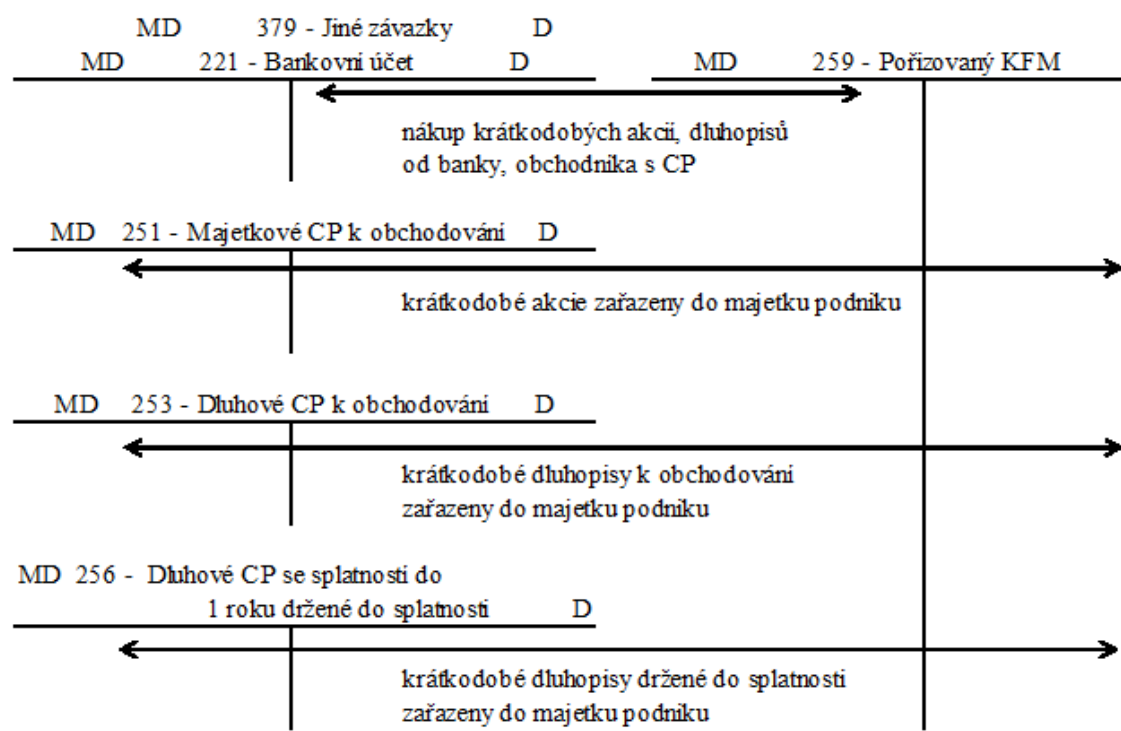

253 – Dluhové cenné papíry k obchodování

Jedná se o aktivní rozvahový účet. Daný účet se používá pro zaznamenání hospodářských operací spojených s dluhovými cennými papíry (dluhopisy). Na tomto účtu se účtuje na základě dokladu, který se nazývá výpis z bankovního účtu (zkratka např. VBÚ) a interního dokladu (zkratka např. ID). Účtuje se zde o stavu a pohybu těchto cenných papírů v listinné či zaknihované podobě. Tyto cenné papíry jsou určeny k obchodování. Účetní jednotka je pořizuje za účelem jejich dalšího prodeje. Cílem je realizovat kladný výsledek hospodaření založený na rozdílu mezi prodejní a nákupní cenou.

V praxi se často používá analytické členění tohoto účtu např. dle konkrétního typu cenného papíru, portfolia apod. Účetní operace související s pořizováním krátkodobých cenných papírů jsou zachyceny na obrázku 14.

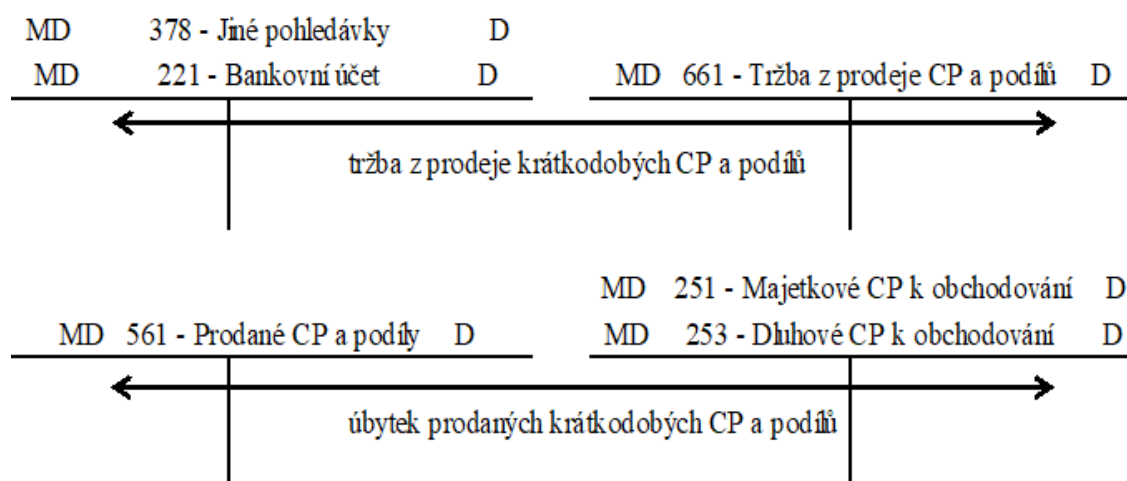

Obrázek 14 Pořízení krátkodobých cenných papírů

Zdroj: Vlastní zpracování.

Krátkodobé cenné papíry podnik pořizuje zejména za účelem jejich opětovného prodeje. Cílem podniku je získat prospěch ve formě zisku z prodeje cenného papíru do jednoho roku nebo ve formě úroku v případě dlužných cenných papírů držných do splatnosti. Účetní operace související s prodejem cenných papírů jsou zachyceny na obrázku 15.

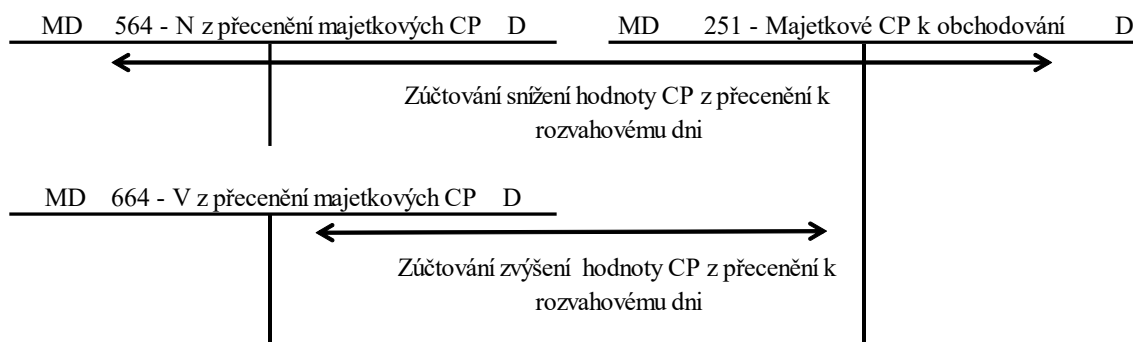

Obrázek 15 Prodej krátkodobých cenných papírů

Zdroj: Vlastní zpracování.

Na konci účetního období obvykle dochází vlivem změny hodnoty krátkodobého cenného papíru k jeho přecenění. Cenné papíry k obchodování a ostatní (realizovatelné) CP se přecení na **reálnou hodnotu**. Dluhové CP splatné do 1 roku držené do splatnosti se **reálnou hodnotou nepřeceňují**. Účetní operace související s přeceněním

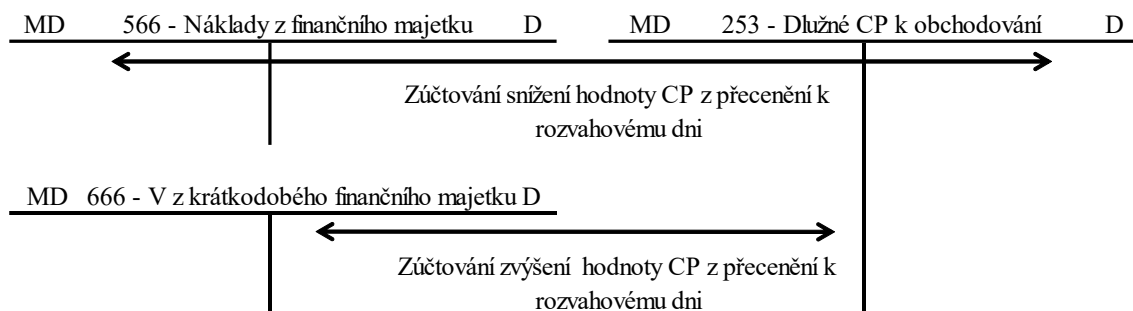
krátkodobých akcií k obchodování jsou zachyceny na obrázku 16. Zisk/ztráta vždy vzniká z porovnání výnosů a nákladů.

Obrázek 16 Přecenění majetkových cenných papírů k obchodování

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obdobným způsobem se postupuje i u krátkodobých dluhopisů k obchodování. Související účetní operace jsou zachyceny na obrázku 17.

Obrázek 17 Přecenění dluhových cenných papírů k obchodování

Zdroj: Vlastní zpracování.

252 – Vlastní podíly

Jedná se o aktivní rozvahový účet. Daný účet se používá pro evidenci a zaznamenání účetních transakcí spojených s vlastními akciemi (akciová společnost) či obchodními podíly dané účetní jednotky (např. společnost s ručením omezeným). Na tomto účtu se účtuje na základě dokladu, který se nazývá výpis z bankovního účtu (zkratka např. VBÚ) a interního dokladu (zkratka např. ID). Účtuje se zde o stavu a pohybu těchto cenných papírů v listinné či zaknihované podobě.

V rozvaze v plném rozsahu se vlastní akcie uvádí v celkové jmenovité hodnotě na straně pasiv v řádku „A.I. Základní kapitál“ v záporné hodnotě!

255 – Vlastní dluhopisy

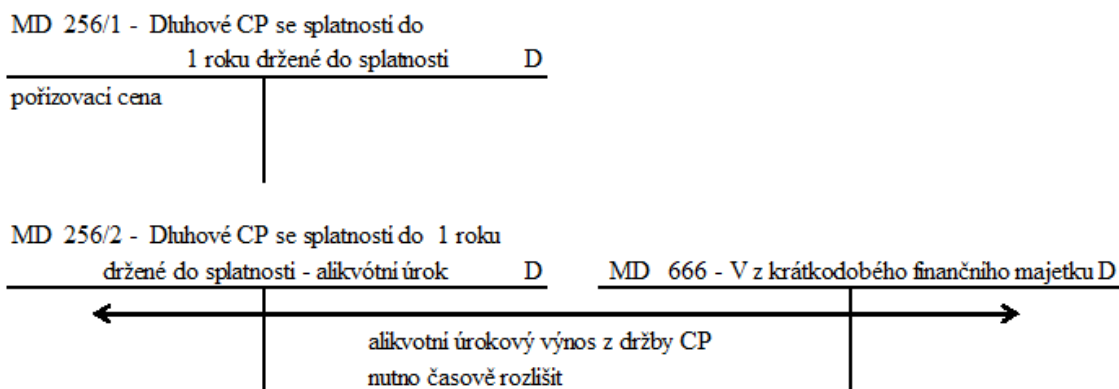
Jedná se o aktivní rozvahový účet. Daný účet se používá pro evidenci a zaznamenání účetních transakcí spojených s vlastními dluhopisy, které emitovala účetní jednotka a může je mít ve své držbě v souladu s právními předpisy (dle zákona o dluhopisech). Na tomto účtu se účtuje na základě dokladu, který se nazývá výpis z bankovního účtu (zkratka např. VBÚ) či interního dokladu (zkratka např. ID). Účtuje se zde o stavu a pohybu těchto cenných papírů v listinné či zaknihované podobě. Účetní operace týkající se vlastních dluhopisů jsou detailněji vysvětleny v části zabývající se krátkodobými finančními pasivy.

256 – Dluhové cenné papíry se splatností do jednoho roku držené do splatnosti

Jedná se o aktivní rozvahový účet. Daný účet se používá pro zaznamenání hospodářských operací spojených s dluhovými cennými papíry (dluhopisy), které má úmysl účetní jednotka držet do doby jejich splatnosti.

Jedná se o dluhopisy s kuponem či diskontované dluhopisy s dobou splatnosti do jednoho roku. Na tomto účtu se účtuje na základě dokladu, který se nazývá výpis z bankovního účtu (zkratka např. VBÚ) či interního dokladu (zkratka např. ID). Účtuje se zde o stavu a pohybu těchto cenných papírů v listinné či zaknihované podobě. Tyto cenné papíry nejsou určeny k obchodování. Výnosem z držení dluhových cenných papírů držných do splatnosti je úrok za příslušné časové období (aliquotní úrok). Účetní operace související se zachycením tohoto úroku jsou vymezeny na obrázku 18.

Obrázek 18 Zaúčtování úroku u krátkodobých dluhopisů držných do splatnosti

Zdroj: Vlastní zpracování.

U diskontovaných dluhových cenných papírů se účtuje rozdíl mezi jmenovitou a pořizovací hodnotou daného dluhopisu ve prospěch výnosů ve věcné a časové souvislosti. Účetní operace související se zachycením tohoto typu úroku jsou vymezeny na obrázku 19.

259 – Směnky k inkasu

Problematika směnek k inkasu bude vysvětlena v souvislosti s možnou evidencí též na účtu 312 – Směnky k inkasu v rámci kapitoly zabývající se účtovou třídou 3 – Zúčtovací vztahy.

259 – Pořizování krátkodobého finančního majetku

Jedná se o aktivní rozvahový účet. Daný účet se používá pro zaznamenání hospodářských operací spojených s pořízením majetkových a dluhových cenných papírů. Na tomto účtu se eviduje cena pořízení příslušných cenných papírů a vedlejší pořizovací náklady, které s pořízením souvisí (např. odměna makléři za zprostředkování obchodu apod.). Účetní operace související s tímto účtem jsou zobrazeny na obrázku 14.

1.4.5 OSTATNÍ ÚČTY SOUVISEJÍCÍ S KRÁTKODOBÝMI FINANČNÍMI AKTIVY

261 – Peníze na cestě

Daný účet se používá pro zaznamenání hospodářských operací spojených hotovostními transakcemi mezi pokladnou a bankovním účtem nebo mezi několika bankovními účty, či bankovním a úvěrovým účtem. Tento překlenovací účet 261 – Peníze na cestě je nutné používat pro převody peněžních prostředků, neboť se o nich účtuje na základě dvou dokladů, které se průběžně zúčtují dle data jejich vystavení, avšak zpravidla nejsou k dispozici ve stejný okamžik. Například, převod hotovosti na bankovní účet je potvrzen ke dni uskutečnění transakce neprodleně vystaveným pokladním dokladem (VPD), avšak výpis z bankovního účtu (VBÚ), který potvrzuje připsání hotovosti na bankovní účet, je k dispozici k zaúčtování s časovou prodlevou k pozdějšímu datu. Po zaúčtování obou dokladů má účet 261 – Peníze na cestě nulový zůstatek. Účetní operace související s tímto účtem jsou zobrazeny na obrázcích 10 a 11 a také v kapitole týkající se krátkodobých bankovních úvěrů.

291 – Opravná položka ke krátkodobému finančnímu majetku

Jedná se o aktivní rozvahový účet. Daný účet se používá pro zaznamenání hospodářských operací spojených s přechodným snížením hodnoty finančního majetku. Jedná se o cenné papíry k obchodování, pokud tyto účetní jednotka oceňuje v historických cenách, tzn., nejsou přeceňovány na reálné hodnoty. Tvorbou opravných položek je nedílnou součástí inventarizace majetku. V případě, že účetní jednotka zjistí, že hodnota finančního majetku je přechodně nižší než hodnota majetku evidovaná v účetnictví, je nezbytné vytvořit opravnou položku k danému majetku. Vytváří se z důvodu dodržení zásady opatrnosti. V žádném případě se však opravné položky nevytváří k peněžním prostředkům a ceninám.

V rozvaze se opravná položka vyjadřuje jako korekce k příslušnému finančnímu majetku (tj. snižuje hodnotu daného majetku).

SHRNUTÍ

Krátkodobý finanční majetek obsažený ve 2. účtové třídě se vyznačuje vysokou likvidností. Zároveň se předpokládá, že doba držby či sjednaná splatnost je do 1 roku. Na účtu pokladna se zachycují účetní operace týkající se hotových peněz. Účet cenin se používá pro zaznamenání hospodářských operací spojených s ceninami v podobě kolků, poštovních známek, stravenek, telefonních kuponů, dálničních známek, kolků, kterými se označuje alkohol, CCS karet apod. Na bankovním účtu se účtují bezhotovostní peněžní transakce. Účty krátkodobých cenných papírů se využívají k účetnímu zachycení transakcí týkající se majetkových a dlužných papírů držených k obchodování či případně do jejich splatnosti. Rovněž se zde zachycují transakce týkající se vlastních akcií a dluhopisů.

LITERATURA

HASPROVÁ, Olga a Zdeněk BRABEC. *Základy účetnictví podnikatelských subjektů*. Vydání 2. aktualizované. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta, Katedra financí a účetnictví, 2019. ISBN 978-80-7494-490-1.

